› Přírodovědecká fakulta Ostravské univerzity v Ostravě • 30. dubna 22
701 03 Ostrava • Česká republika • telefon +420 597 460 228
fax +420 596 120 478 • prf.osu.cz

IČ 61988987 • DIČ CZ61988987
Bankovní spojení: ČNB Ostrava, č. ú. 931761/0710

KATEDRA SOCIÁLNÍ GEOGRAFIE A REGIONÁLNÍHO ROZVOJE

Přijímací test pro obor Geografie a regionální rozvoj (navazující mgr.)

1. Uveďte příklady demografických, ekonomických a sociálních důsledků emigrace *(pro místo původu migrantů tj. pro zdrojovou oblast*).

Demografické důsledky: přímé a nepřímé populační ztráty (především lidí v reprodukčním a produktivním věku), změna struktury obyvatelstva podle věku a pohlaví, změna populačního klimatu (pokles sňatečnosti a porodnosti), snížení tlaku v případě přelidněných populací atd.

Ekonomické důsledky: odliv mozků (brain drain; investice do výchovy a vzdělání migrantů jsou uplatněny v místě nového cíle), příjmy z ekonomických aktivit emigrantů mohou být částečně spotřebovány (domácnostmi, obcemi) nebo investovány v místě původu, snížení nezaměstnanosti, případní reemigranti mohou být nositeli inovací atd.

Sociální důsledky: dočasná (i dlouhodobá) odloučení členů společenství a rodin, vznik „kultury emigrace“ atd.

2. Popište a vysvětlete 3 strategie internacionalizace sítí maloobchodních řetězců.

1. Multinacionální strategie maloobchodních firem představuje rozšiřování maloobchodních aktivit do cizích zemí při důsledném přizpůsobování sortimentu, služeb i svého chování na trhu místním podmínkám. Protože jde o odlišné činnosti v různých zemích, je tato aktivita spojena s poměrně velkými náklady, což neumožňuje agresívní cenovou politiku. Zdánlivě jednoznačné výhodná strategie umožňuje dobrý vstup na trh, ale z hlediska výše cen i absence vlastní originality ztěžuje další prosazování.
2. Globální strategie maloobchodních firem znamená důsledné uplatňování vlastní domácí koncepce v zahraničí. Globální společnosti operují za nízkých relativních nákladů (hromadný nákup, jednotný know how, společná reklama atd.) tak, jako kdyby celý svět nebo jeho hlavní oblasti byly jediným trhem - prodávají stejné věci stejným způsobem všude. Globální strategii však mohou aplikovat pouze firmy se silnou osvědčenou filozofií a finanční úspěšností. Ne každé zboží, každé služby a každý způsob jejich prezentace může být dostatečně úspěšný. Globální strategie se obecně považuje za nejvhodnější,její uplatňování však není jednoduché a může být vyloženou prohrou
3. Transnacíonální strategie obchodních firem znamená uplatňování jednotné strategie při respektování zásadních zvláštností národních trhů a lokálních podmínek spolu se schopností využívat celosvětových poznatků a znalostí. Tento cíl je samozřejmě obtížný a transnacionální firma musí překonávat protikladnost jednotlivých cílových složek. Postupně přitom směřuje ke globální homogenitě.

3. Charakterizujte vztah mezi inflací a nezaměstnaností v tržní ekonomice.

Mezi inflací a mírou nezaměstnanosti je inverzní vztah, vyjádřitelný tzv. Phillipsovou křivkou. Tedy čím větší růst míry nezaměstnanosti, tím nižší míra inflace. Při nízké míře nezaměstnanosti je obtížné najít pracovní sílu, proto dochází ke zvyšování mezd, tím zároveň k celkovému růstu nákladů a tedy i růstu cen - inflaci.

4. Vyjmenujte typy regionů, které jsou charakteristické vysokou mírou specializace na sektor služeb. Uveďte konkrétní příklady z Evropské unie.

1. Metropolitní regiony, hlavní města –Ile de France, London, Stockholm atd.
2. Významné dopravní a logistické body, regiony s mezinárodními letišti a přístavy – Hamburg, Utrecht, Frankfurt nad Mohanem atd.
3. Přímořské regiony orientované na cestovní ruch – Baleáry,Kanárské ostrovy apod.
4. Deindustrializované regiony – Merseyside, Limburg atd.
5. Periferní regiony s nerozvinutým průmyslem –Extremadura, Sicilia, Calabria apod.
6. Administrativní, správní, univerzitní centra, regiony s významnými veřejnými institucemi – Brussel a Mons v Belgii

5. Popište etapy mezinárodní politické integrace.

Jednotlivé státy mohou politicky kooperovat a integrovat své politické systémy, přičemž jednotlivými etapami (či stupni) politické integrace jsou:
a) mezivládní (intergovernmentální) kooperace zachováním plné suverenity spolupracujících členských států;
b) konfederace jako volné sdružení suverénních států vytvářejících společné instituce ad hoc (např. Společná zahraniční a obranná politika);
c) politická unie v níž dochází k omezení suverenity členských zemí prostřednictvím transferu dílčích kompetencí na nadnárodní (supranacionální) instituce;
d) federace charakteristická existencí ústavy, která rozděluje kompetence mezi centrum a dílčí územní části (např. Spolkové země);
e) centralizovaný unitární stát, kde v rozhodovacích politických procesech dominují centrální orgány státní správy.

6. Charakterizujte hlavní etapy (strategického) plánování rozvoje obcí, měst a regionů.

Hlavními etapami plánovacích procesů jsou etapa iniciačně – organizační, analytická, strategicko-návrhová, realizační, evaluační. V iniciační etapě jsou ustaveny řídící a plánovací struktury pro realizaci procesu plánování. V analytické etapě jsou popsány a zhodnoceny: potenciál rozvoje území, silné a slabé stránky v komparaci s jinými analogickými územími a zhodnoceny příležitosti a rizika pro realizaci pozitivních změn v socioekonomické rozvinutosti území. V etapě strategicko-návrhové jsou definovány kritické oblasti pro intervence a jednotlivá opatření pro realizaci. V realizační etapě dochází k realizaci jednotlivých opatření prostřednictvím projektů. V etapě evaluační se hodnotí, zda bylo dosaženo žádoucí pozitivní změny v území.

7. Výstižně vysvětlete, jaké jsou obecné cíle regionálního rozvoje.

Obecnými cíli regionálního rozvoje jsou zvyšování kvality života občanů žijících v daném regionu. Ekonomickým cílem je ekonomický růst a ekonomický rozvoj (zlepšování stavu socioekonomické rozvinutosti měřitelné nízkou mírou nezaměstnanosti a existencí dostatečného počtu kvalitních pracovních míst). V oblasti sociální jde o vytváření rovných příležitostí umožňujících rozvoj osobnosti a uplatnění jednotlivce ve společnosti. V oblasti environmentalní je cílem zlepšování stavu životního prostředí daného region. V
oblasti politické jde o dosažení stavu politické stability prostřednictvím rovnoměrného a vyváženého rozvoje všech sociálních skupin (sociální a ekonomická koheze) a dílčích regionů (územní koheze).

8. Uveďte současné priority v rozvoji silniční infrastruktury v České republice.

Cílem modernizace silniční infrastruktury je kvalitní, rychlé, kapacitní propojení hlavních hospodářských center v rámci ČR a středoevropského prostoru. Pro ČR má význam zejména propojení sousedních zemí silničními a železničními sítěmi v rámci dopravních koridorů.
Po úsporných opatřeních vlády ČR v posledních 2 letech je řada dříve plánovaných investic do modernizace dopravní infrastruktury pozastavena. Současnou prioritou modernizace silničních komunikací je dobudování rozestavěných, nedokončených úseků dálnic, konkrétně:
dobudování dálnice D 47 v úseku Bohumín – státní hranice s Polskem
dobudování dálnice D8 v úseku Lovosice – Teplice
dobudování rychlostní silnice R 52 v úseku Pohořelice – Mikulov – státní hranice s Rakouskem
Pokračování výstavby dálnice D11 v úseku Hradec Králové – Jaroměř - státní hranice s Polskem
Pokračování výstavby obchvatu Prahy (severní a východní části)
Pokračování výstavby dálnice D3 v úseku Tábor – Č. Budějovice – D. Dvořiště státní hranice s Rakouskem

9. Charakterizujte restrukturalizaci průmyslu na příkladu rozvoje nových strategicky významných průmyslových zón v Ostravské aglomeraci.

V tradičním průmyslovém, strukturálně postiženém regionu Ostravska, dříve zaměřeném zejména na odvětví metalurgie, hornictví aj. těžkého průmyslu, dochází v posledních 15 letech k pronikavým změnám hospodářské struktury. V Ostravské aglomeraci (kromě restrukturalizace uvedených odvětví) vznikly nové průmyslové zóny, mezi nimiž vynikají svým rozsahem, významem, zaměstnaností, příchodem nových nadnárodních společností a významných zahraničních investorů tři průmyslové zóny: Nošovice, Ostrava – Hrabová a Mošnov. Většina průmyslových firem, lokalizovaných do těchto zón, je zaměřena na odvětví strojírenského, automobilového průmyslu (automobily Hyundai, dále na výrobou různých komponentů pro automobily (Mobis Automotive, Sung Woo Hitech - karosářské díly, CTS Automotive - pedálové systémy a senzory; Behr - klimatizace a chladiče motorů, Cromodora Wheels - litá kola, ale také na výrobu plastů a plastových dílů pro automobily (Plakor). K dalším novým odvětvím zde náleží odvětví elektrotechnického a elektronického průmyslu (počítače Asus, motory Briggs & Stratton), chemického průmyslu aj. Významně se zde rozvíjejí rovněž velká servisní centra, např. v Mošnově pro letadla a sektor služeb.

10. Specifikujte proces změn ve využití zemědělské půdy v České republice v uplynulých dvaceti letech.

Výrazné změny ve využití zemědělské půdy v ČR byly zaznamenány zejména v méně příznivých podhorských a horských oblastech státu. Socialistické zemědělství podporovalo intenzivní formy zemědělské produkce a současně také nerentabilní rostlinnou produkci v oblastech s nízkou kvalitou agroekologických podmínek, což zde vedlo k rozorávání tradičních horských luk a pastvin a zvyšování stupně zornění.

V období transformace českého zemědělství bylo postupně upouštěno od subvencování nerentabilní zemědělské činnosti v horských oblastech a naopak byly zavedeny podpory tzv. mimoprodukčních funkcí zemědělství, které mimo jiné zahrnují i agroenvironmentální opatření jako jsou zatravňování, zalesňování, podpora chovu skotu a ovcí, údržba trvalých travních porostů pastevním způsobem chovu či ekologické zemědělství. Nerentabilní pěstování polních plodin na orné půdě, vhodnost horských oblastí pro extenzivní chovy a finanční podpora pro hospodaření na trvalých travních porostech vedli v méně příznivých oblastech k zatravňování orné půdy a nárůstu ploch luk a pastvin.

Oblasti v okolí měst s výhodnou dopravní polohou zaznamenaly úbytky zemědělské půdy v důsledku záboru půdy pro výstavbu průmyslových zón, logistických či nákupních center.

Také proces suburbanizace způsobuje v zázemí měst změnu zemědělských pozemků na stavební pozemky, určené pro individuální bytovou výstavbu či stavbu bytových domů.

Opomenout nelze ani rozšiřování dálničních či rychlostních pozemních komunikací a výstavbu obchvatů měst, což způsobuje další úbytky zemědělských ploch.

V neposlední řadě je zaznamenán negativní trend rostoucí výměry zemědělské půdy, která není dlouhodobě obdělávána (půda ladem). Důvodem mohou být stále nevyřešené restituční nároky a vlastnické vztahy k půdě ve vztahu k fyzickým osobám či církvím nebo ukončení zemědělské činnosti bez vyřešení následného užívání zemědělské půdy.